

"את לא מחליטה עלי!"

חווית הגננת המתחילה
במפגש עם ילדים מאתגרים התנהגותית

ורד פרידמן

veredf@gordon.ac.il

את לא מחליטה עלי!

את לא מחליטה עלי / יסמין רינג

"מתמחים בסיפור", 2010

לופתת את הגוף המתפתל – גוף קטן ומכווץ שהעקשנות והזעם מכבידים אותו מאד – ממוקדת מבט בידי העדינות, המרוחות בצבע ירקרק – לפני חמש דקות הוא עוד צייר פרפר מכמיר, קצוץ כנפיים – אפילו זכר לנגב את המכחול בדופן הכוס כדי שלא יטפטף צבע על השולחן – ופתאום, רסיסי רוק ניתזים משפתיו הדקות, רגליו בועטות בכיסאות, לחייו השמננות מתעוותות: "את לא מחליטה עלי! אף אחד לא מחליט עלי!" ואני – מטר ששים, ארבעים ושמונה קילו – אני, שאחד האבות סינן מעל ראשי: "זאת גננת? נראית כמו אחת מהילדים!" זאת אני שאוחזת עכשיו בפרא האציל הזה – בסך הכל בן ארבע – כל ישותי מייחלת שההתקף הזה ייפסק. מה בסך הכל ביקשתי ממנו? שיניח את המכחולים בכיור? שיבוא למפגש?

והנה שאר הילדים כבר מתקבצים סביבנו, להוטים להתעדכן בשערורייה המתחוללת, ואני אוחזת בו קצת יותר חזק, מתפללת שהסייעת, שמכירה את הילדים משנה שעברה, ושדווקא עכשיו יצאה לעשן, תחזור כבר לגן ותשליט קצת סדר – ובתוך כל הטירוף הזה, אני חושבת: איזה אובדן שליטה נפלא – לו יכולתי גם אני לצרוח כמוהו, במלוא הריאות, במלוא הכוונה – על פקידת הבנק, שמבשרת בחיור מתקתק שהאשראי שלי נגמר, על חברה שמפטירה: "את חייבת לחזור לאכול", על ההורים שלי, שמתעקשים שאגיע לחתונה של בן הדוד – לו יכולתי גם אני לצעוק: "אתם לא מחליטים עלי! אתם פשוט לא מחליטים עלי!"

דגשים בהרצאה הנוכחית

✓ נקשיב לקולותיה הכתובים של הגננת המתחילה.

✓ נצטרף לתהליך של גילוי כוחות עצמי.

מיהי הגננת המתחילה?

- ✓ בעלת ידע פדגוגי ומקצועי.
- ✓ מנהלת לראשונה סיטואציות חינוכיות מורכבות.
- ✓ עסוקה בהתרחשות מעבר לשעות הפעילות...
- ✓ מעוניינת ללמוד! מחפשת הבנה, עזרה.
- ✓ מגלה גמישות, תובנות והסתגלות!

תהליך ההתפתחות המקצועית-אישית של הגננת בשלב הכניסה להוראה

מחוסר אונים ← לתחושת יכולת

מאשמה והאשמה ← לאחריות

מפסימיות ← לאופטימיות (זהירה)

מעיסוק בעצמי ← לעיסוק בילד
לעיסוק בקשר

מיומנה של גננת מתחילה...

"אני חושבת שהסיוט של גננת, זה ילד שמפריע
למפגש באופן קשה ושל אחר ניסיונות שונים שישתלב
בחוקי המפגש ובפעילות, כשהיא מבקשת ממנו לקום
להחליף מקום או לצאת מהמפגש, הוא עומד ומסרב
עם תנועת "לא" עם הכתף.

לי זה קרה ואני שואלת את עצמי- איך הגעתי למצב
כזה?"

ביטויי חוסר אונים והאשמה עצמית

"אני חושבת שהסיוט של גננת, זה ילד שמפריע
למפגש באופן קשה ושל אחר ניסיונות שונים שישתלב
בחוקי המפגש ובפעילות, כשהיא מבקשת ממנו לקום
להחליף מקום או לצאת מהמפגש, הוא עומד ומסרב
עם תנועת "לא" עם הכתף.

לי זה קרה ואני שואלת את עצמי - איך הגעתי למצב
כזה?"

מיומנה של גנבת מתחילה...

"וואוואוואו!!!!!! מה קורה פה? מה אני לא עושה נכון? אני עובדת כל כך קשה כל השנה הזאת ופתאום אני מרגישה שאני לא מצליחה להתקדם, שאני חוזרת אחורה, שאני לא מצליחה לשמור על המשמעת שהייתה עד עכשיו, אני מרגישה שהילדים לא מקשיבים לי בכלל, במפגש יש יותר ויותר ילדים שמפריעים ואני פשוט לא מבינה מה קרה??!! אני כל יום חוזרת הביתה יותר ויותר מתוסכלת ואני פשוט מרגישה נורא, ממש נורא!!!"

ביטויי חוסר אונים ועיסוק בעצמי

"וואוואוואו!!!!!! מה קורה פה? מה אני לא עושה נכון? אני עובדת
כל כך קשה כל השנה הזאת ופתאום אני מרגישה שאני לא
מצליחה להתקדם, שאני חוזרת אחורה, שאני לא מצליחה
לשמור על המשמעת שהייתה עד עכשיו, אני מרגישה
שהילדים לא מקשיבים לי בכלל, במפגש יש יותר ויותר
ילדים שמפריעים ואני פשוט לא מבינה מה קרה??!! אני כל
יום חוזרת הביתה יותר ויותר מתוסכלת ואני פשוט מרגישה
נורא, ממש נורא!!!"

מיומנה של גננת מתחילה...

"הביטחון שלי קצת התערער השבוע, בעקבות זה שהילדים היו תוססים יותר מכל יום וכמעט ולא הצלחתי להשתלט עליהם... אני מבינה שהשגרה שלהם השתנתה, שהנוכחות שלי פתאום מהבוקר עם אופי שונה קצת מבלבלת אותם, ואולי אני לא מספיק מתורגלת כמו שחשבתי בעניין השגת משמעת וסדר...אוף, התעייפתי מאוד השבוע...מעסיקות אותי אלף תהיות ומחשבות על השבוע שחלף...מישהו מבין אותי???"

מחוסר אונים ליכולת ומעיסוק בעצמי לעיסוק בילדים

"הביטחון שלי קצת התערער השבוע בעקבות זה שהילדים היו תוססים יותר מכל יום וכמעט ולא הצלחתי להשתלט עליהם... אני מבינה שהשגרה שלהם השתנתה, שהנוכחות שלי פתאום מהבוקר עם אופי שונה קצת מבלבלת אותם, ואולי אני לא מספיק מתורגלת כמו שחשבתי בעניין השגת משמעת וסדר...אוף, התעייפתי מאוד השבוע...מעסיקות אותי אלף תהיות ומחשבות על השבוע שחלף...מישהו מבין אותי???"

מיומנה של גננת מתחילה...

"אני מרגישה את עצמי כמו ברכבת הרים. כל יום עליה או ירידה. יום אחד אני חוזרת מהגן בוכה ולא יודעת איך להמשיך ויום אחד הכול להפך..."

השבוע בסדנא עלה נושא של התגובות שלנו על ילדים מסוימים בגן. התחלתי לשים לב שבאמת אותם הכוכבים מקבלים יחס חמור יותר על מעשיהם מאשר ילדים אחרים. מצד שני גם החיזוקים החיוביים שהם מקבלים בצורה בולטת יותר מאשר אחרים.

התחלתי בעבודה עצמית. כל פעם שרציתי לכעוס עצרתי רגע וחשבתי האם הכעס שלי מוצדק למעשה של אותו ילד מסוים".

חוסר אונים בצד גילוי תובנות

"אני מרגישה את עצמי כמו ברכבת הרים. כל יום עליה או ירידה. יום אחד אני חוזרת מהגן בוכה ולא יודעת איך להמשיך ויום אחד הכול להפך..."

השבוע בסדנא עלה נושא של התגובות שלנו על ילדים מסוימים בגן. התחלתי לשים לב שבאמת אותם הכוכבים מקבלים יחס חמור יותר על מעשיהם מאשר ילדים אחרים. מצד שני גם החיזוקים החיוביים שהם מקבלים בצורה בולטת יותר מאשר אחרים.

התחלתי בעבודה עצמית. כל פעם שרציתי לכעוס עצרתי רגע וחשבתי האם הכעס שלי מוצדק למעשה של אותו ילד מסוים".

מיומנה של גננת מתחילה...

בגן זה מתעוררים קשיים שמבחינתי הגיוניים לקבוצה כל כך מורכבת... בכל יום שאני בגן אני מקיימת שלושה מפגשים... הגעתי למצב שאני נרתעת מהמפגש בגלל הילד הזה שמעורר... הפרעות של ילדים אחרים... ממעט הניסיון שיש לי בחינוך המיוחד אני תוהה לגבי הקשיים של אותו הילד. אני שואלת את עצמי האם רק ביום שאני נמצאת זה ככה? כיצד מתקיימים המפגשים של גננת האם? האם זה בגלל שאני לא מעניינת אותו או שהוא פשוט לא מסוגל להפנים חוקים הוראות?

עיסוק בילדים ובגנות עצמה בו זמנית

בגן זה מתעוררים קשיים שמבחינתי הגיוניים לקבוצה כל
כך מורכבת... בכל יום שאני בגן אני מקיימת שלושה
מפגשים... הגעתי למצב שאני נרתעת מהמפגש בגלל הילד
הזה שמעורר... הפרעות של ילדים אחרים... ממעט הניסיון
שיש לי בחינוך המיוחד אני תוהה לגבי הקשיים של אותו
הילד. אני שואלת את עצמי האם רק ביום שאני נמצאת זה
ככה? כיצד מתקיימים המפגשים של גנות האם? האם זה
בגלל שאני לא מעניינת אותו או שהוא פשוט לא מסוגל
להפנים חוקים הוראות?

מיומנה של גננת מתחילה...

בתחילת השנה הייתה לי בעיה עם הילד כיוון שהיה מאוד קשה לי להתמודד עמו, לא הכרתי אותו אך לאחר שניסיתי דרכים שונות גיליתי שעליי להבין לליבו של הילד, לשאול לשלומו ולעיתים לאפשר לו להיות עם עצמו כשאינו מעוניין לחזור למפגש. בהתחלה שאלתי את עצמי האם התנהגותי כלפי הילד נכונה, האם עליי ללכת עמו בדרך אחרת אך לאחר שהכרתי את מצבו, הרגשתי לנכון להתמודד עם בעיות ההתנהגות שלו וללכת עמו בדרכים חיוביות ולחזק את הצדדים החיוביים שבילד.

יכולת, אחריות, עיסוק בקשר

בתחילת השנה הייתה לי בעיה עם הילד כיוון שהיה מאוד קשה לי להתמודד עמו, לא הכרתי אותו אך לאחר שניסיתי דרכים שונות גיליתי שעליי להבין לליבו של הילד, לשאול לשלומו ולעיתים לאפשר לו להיות עם עצמו כשאינו מעוניין לחזור למפגש. בהתחלה שאלתי את עצמי האם התנהגותי כלפי הילד נכונה, האם עליי ללכת עמו בדרך אחרת אך לאחר שהכרתי את מצבו, הרגשתי לנכון להתמודד עם בעיות ההתנהגות שלו וללכת עמו בדרכים חיוביות ולחזק את הצדדים החיוביים שבילד.

סיכום ביניים: מאפייני ההתמודדות

נקודות חוזק

- התנסות במגוון פתרונות
- חיפוש אחר ההיגיון
- שמירה על השגרה
- הוקרת תודה לגורם המסייע
- עמידה חזיתית מול ה"איום"

נקודות לחיזוק

- בלבול וחוסר אונים
- הישאבות לרגשות מחלישים
- תנועתיות ואי יציבות
- אי שביעות רצון מהסיוע שניתן
- הימנעות מהאירוע המאיים

את לא מחליטה עלי / יסמין רינג

"מתמחים בסיפור", 2010

לופתת את הגוף המתפתל – גוף קטן ומכווץ שהעקשנות והזעם מכבידים אותו מאד – **ממקדת מבט** בידיו העדינות, המרוחות בצבע ירקרק – לפני חמש דקות הוא עוד צייר פרפר מכמיר, קצוץ כנפיים – אפילו זכר לנגב את המכחול בדופן הכוס כדי שלא יטפטף צבע על השולחן – ופתאום, **רסיסי רוק ניתזים משפתיו הדקות, רגליו בועטות בכיסאות, לחייו השמנמנות מתעוותות: "את לא מחליטה עלי! אף אחד לא מחליט עלי! ואני – מטר ששים, ארבעים ושמונה קילו – אני, שאחד האבות סינן מעל ראשי: "זאת גננת? נראית כמו אחת מהילדים!"** זאת **אני שאוחזת** עכשיו **בפרא האציל הזה – בסך הכל בן ארבע – כל ישותי מייחלת** שההתקף הזה ייפסק. מה בסך הכל ביקשתי ממנו? שיניח את המכחולים בכיור? שיבוא למפגש?

והנה **שאר הילדים כבר מתקבצים סביבנו, להוטים להתעדכן** בשערורייה המתחוללת, **ואני אוחזת בו קצת יותר חזק, מתפללת שהסייעת, שמכירה את הילדים משנה שעברה, ושדווקא עכשיו יצאה לעשן, תחזור כבר לגן ותשליט קצת סדר – ובתוך כל הטירוף הזה, אני חושבת: איזה אובדן שליטה נפלא – לו יכולתי גם אני לצרוח כמוהו, במלוא הריאות, במלוא הכוונה – על פקידת הבנק, שמבשרת בחיור מתקתק שהאשראי שלי נגמר, על חברה שמפטירה: "את חייבת לחזור לאכול", על ההורים שלי, שמתעקשים שאגיע לחתונה של בן הדוד – לו יכולתי גם אני לצעוק: "אתם לא מחליטים עלי! אתם פשוט לא מחליטים עלי!"**

לסיכום

✓ חוויית הגננת המתחילה היא רב גונית.

✓ חוזקות מצויות גם בשלבי הכניסה להוראה: תחושת מסוגלות, אחריות, הסתגלות.

✓ כצוות מסייע:

✓ נחפש את "הנקודות הירוקות": נשהה בהן, נבין ונעודד את הגננת לייצר עוד כמותן...

✓ נציע שימוש בכתיבה ככלי שמבטא את נוכחות התהליך.

"המורה זקוק לעזרה ולתמיכה שיחזירו לו את יכולת ההכלה וההתבוננות בעצמו ובילד. יועץ שמנסה לעזור למורה, חייב לנסות להחזיק לצד האמפתיה אל הילד גם אמפתיה אל המורה, שתפתח מרחב לקשב ולהתבוננות על עצמו ועל תלמידו, שבלעדיה הסיכוי לאמפתיה כלפי הילד קלוש".

(שראל, 2011)

תודה

